

Kuo anksčiau pradedamas **pensijos kaupimas**, kuo anksčiau pasirenkami **pensijų fondai**, tuo lengviau gyventi senatvėje. Niekada nevēlu pradėti taupyti savo pensijai. Pasinaudodami sudėtinių palūkanų galia, senatvėje galėsite mėgautis gyvenimu labiau nei bet kada.

Laikai, kai valstybė pasirūpindavo jūsų pensija, po truputį grimzta užmarštin. Skęstančiojo gyvybė – jo paties reikalas. Lygiai taip pat ir pensijos kaupimas – paties žmogaus reikalas. Pagalvokite logiškai, ilgėja gyvenimo trukmė, tai sąlygoja, kad Lietuvoje pensininkų skaičius tik didės. Juos išlaikyti turi dirbantieji. Šiuo metu vieną pensininką išlaiko 4 dirbantieji ir šis santykis nuolat prastėja dėl emigracijos bei mažėjančio gimstamumo. Mokslininkai prognozuoja, kad dar po keturiasdešimt metų dirbančiųjų ir pensininkų santykis bus 2 prie 1. Kas tuomet uždirbs jums pensiją? Realybė tokia, kad pensijos kaupimas yra kiekvieno mūsų asmeninis reikalas.

Jūs nežinote, kokių sprendimų imsis vyriausybė ir Seimas, siekdami spręsti SODROS problemas. Tai, kad visą gyvenimą sąžiningai mokėjote mokesčius valstybei, dar nereiškia, kad valstybė sąžiningai atsiskaitys su jumis. Ar žinote, kad pensijos laikotarpiu iš valstybės atgausite tik apie ketvirtadalį per visą gyvenimą valstybei sumokėtų mokesčių? Jeigu rytoj išeitumėte į pensiją, SODROS išmokos sudarytų tik trečdalį buvusių pajamų. Susimąstykite: senatvėje būti priklausomam nuo vienintelio pajamų šaltinio išties rizikingas dalykas. Šiais laikais pensija turite pasirūpinti patys.

Jeigu norite sužinoti, kiek pinigų jums reikės išėjus į pensiją, iš kokių pajamų galėsite gyventi, kaip vykdomas pensijos kaupimas, kokie yra pensijų fondai ir ar verta į juos investuoti, kokius pensijų fondus tikslinga rinktis ir kaip patartina išsiimti iš jų pinigus, tuomet šis straipsnis skirtas yra būtent jums.

Gero skaitymo.

Pensijos kaupimas: nuo ko pradėti?



Pensijos kaupimas prasideda nuo klausimo, kiek pinigų jums reikės kai išeisite į pensiją. Jūsų išlaidos pensijoje turi būti paremtos jūsų poreikiais, o ne iš piršto laužtais pamąstymais.

Būkite sau sąžiningi, planuodami kaip norite gyventi pensijoje ir skaičiuodami kiek tai jums kainuos. Apskaičiuokite, kiek turite sutaupyti šiems poreikiams įgyvendinti.

Viena iš taisyklių nustatant poreikius pensijoje sako, kad siekiant išlaikyti panašią gyvenimo kokybę senatvėje jums nuolat reikės 70 proc. prieš pensiją gautą pajamų. Didesnį atlyginimą gaunantiems, šis skirtumas gali būti dar didesnis. Kita vertus, tai tik orientacinis skaičiavimas. Daug kas priklauso nuo realios jūsų situacijos. Gal prieš išeidamas į pensiją dar nebūsime išsimokėję būsto paskolos arba turėsite didelių sveikatos problemų, o gal tiesiog senatvėje norite gyventi geriau nei bet kada iki tol, turėti sodybą ant ežero kranto ar jachtą Klaipėdos uoste. Tokiu atveju jums reikės nuolat gauti tokias pačias ar netgi didesnes pajamas nei prieš išeinant į pensiją.

Lietuvos pensijų kaupimo sistema ir pensijų pakopos

Identifikavę savo poreikius senatvėje, jūs turite nustatyti, kaip šiuos tikslus įgyvendinti. Tam reikia gerai išmanyti Lietuvos pensijų kaupimo sistemą ir pasinaudoti jos teikiamomis galimybėmis. Iš esmės SODRA (arba valstybės socialinio draudimo fondas) yra valstybės sukurtas mechanizmas, skirtas surinkti įmokas iš dirbančiųjų ir juos persikirstyti socialiai remtinoms grupėms: ligoniams, neįgaliesiems bei pensininkams. Svarbu pažymėti, kad SODRAI sumokama didžioji dalis mokesčių. Mokesčiai SODRAI sudaro apie 40 proc. pajamų, kurių didžiąją dalį moka darbdavys, o mažiau nei 10 proc. išskaitoma iš darbuotojo atlyginimo. Galite tik įsivaizduoti, koks būtų atlyginimas, jeigu nebūtų SODROS mokesčių – pensijos kaupimas atrodytų lengvai įgyvendinamas finansinis tikslas. Kita vertus, kiekvieną kartą einant į ligoninę tektų pakloti nemenką sumelę, o ir tapus neįgalium reiktų kažkaip užsidirbti duonos, tad vienareikšmiškai smerkti SODROS negalima.

Jūs negalite sumažinti SODROS mokesčių, bet galite sumaniai pasinaudoti Lietuvos pensijų kaupimo sistema, kuri iš esmės atitinka Europos Sąjungos valstybių taikomą modelį. Lietuvos pensijų kaupimo sistemą sudaro trys pensijų pakopos, kurios senatvėje pajamas leidžia gauti iš trijų šaltinių:

- SODROS pensijos (I pakopos pensija);
- SODROS įmokos į pensijų fondus (II pakopos pensija);
- Asmeninės įmokos į pensijų fondus (III pakopos pensija).

Jeigu valstybės pensijų sistema negali užtikrinti jūsų siekiamo pragyvenimo lygio senatvėje, verta pamąstyti apie kitas investavimo alternatyvas, apie kurias plačiau galite pasiskaityti skiltyje „Investicijos“.

I pakopos pensija (SODRA)

SODROS pensija, dar kitaip vadinama bazine pensija. Socialinio draudimo fondas surenkamas iš darbdavių ir darbuotojų, o vėliau perskirstomas socialiai remtinoms grupėms. Bazinės pensijos dydis šiuo metu priklauso nuo darbo stažo, paskutinio atlyginimo dydžio ir koeficiento. Kad gautumėte SODROS senatvės pensiją reikia turėti bent 15 metų stažą. Jeigu šio stažo arba kitų pajamų neturite, gausite pašalpos pensiją. Jūsų pensija susideda iš pagrindinės pensijos dalies, kuri faktiškai priklauso nuo išdirbtų metų skaičiaus ir papildomos pensijos dalies, kuri priklauso nuo paskutinio jūsų atlyginimo dydžio. Tokia pensijų skaičiavimo sistema lemia, kad visi (ir didelius, ir mažus atlyginimus gavusę) pensininkai gauna panašaus dydžio pensijas.

Pavyzdžiui, Jonaitis, kurio atlyginimas buvo 5 kartus didesnis nei Petraičio, gauna tik dvigubai didesnę pensiją nei Petraitis. Paradoksas yra tas, kad Petraičio pensija sudaro 55-65 proc. buvusių pajamų, tuo tarpu Jonaičio- tik 20-30 proc. Taigi Jonaičiui bus daug sunkiau prisitaikyti prie ženkliai sumažėjusių pajamų.

Liūdna tai, kad nei Jonaičio, nei Petraičio gaunama bazinė pensija neteikia daug vilčių. Akivaizdu, kad gaudami tokias pajamas senatvėje, jūs galvosite kaip pavalgyti ir susimokėti už elektrą, vietoj to, kad mėgautumėtės gyvenimu. Dėl šios priežasties pensijos kaupimas jums turi tapti svarbia asmeninių finansų valdymo dalimi.

Papildoma pensija: II pakopos pensija

Pensijas kaupti investiciniuose pensijų fonduose gali visi, mokantys mokesčius SODRAI ir pasirašę sutartį su II pakopos pensijų fondą valdančia kompanija. Tokiu atveju dalis jūsų sumokėtų SODROS mokesčių bus automatiškai pervedami į II pakopos pensijų fondą, todėl sumažės jūsų bazinė pensija. Tačiau išėję į pensiją gausite sumažėjusią bazinę pensiją plus papildomą pensiją iš pensijų fondo.



Pasirašę II pakopos pensijų kaupimo sutartį ganėtinai anksti, senatvėje galėsite gauti 20-50 proc. didesnę pensiją. Tačiau šioje vietoje reikia įvertinti politinę riziką. Pati valstybė nustato, kokia pensijos dalis bus pervedama į II pakopos pensijų fondą. Ši dalis nuolat kinta priklausomai nuo valstybės ekonominės situacijos. Lietuvoje į antros pakopos pensijų fondus 2004 m. buvo pradėta perversi po 2,5 proc. nuo jūsų mokamų SODROS mokesčių, vėliau šis dydis išaugo iki 3,5, 5,5 proc., ir vėl buvo sumažintas iki 3 proc. 2013 vėl įvyko pensijų reforma ir žaidimo taisyklės pasikeitė iš naujo. Politikos vėjai nuolat keičiasi, todėl turėtumėte įvertinti, kad pensijos kaupimas nebus tiesus ir lengvas kelias. Nepaisant politinės rizikos, II pakopos pensijų fondus tikslinga rinktis, nes tai žingsnis į priekį. O kokiais dideliais žingsniais žengsime į priekį – po 2 proc. ar po 5 – priklauso nuo Seimo.

Kitas II pakopos pensijų fondų privalumas yra tas, kad viskas, kas sukaupta II pakopos pensijų fonde priklauso tik jums, o valstybė į šias lėšas neturi jokių teisių. Net ir jums mirus, neišmokėtą pensijos dalį pavedės jūsų vaikai ar anūkai. Šiais privalumais jūs negalėsite pasinaudoti gaudami tik bazinę pensiją.

Bene svarbiausias II pensijų pakopos privalumas yra tas, kad II pakopos pensijų fonde sukaupta suma priklauso nuo jūsų atlyginimo. Kuo daugiau pinigų jūs uždirbate, tuo daugiau pinigų sukaupsite II pakopos pensijų fonde. Kitaip tariant, II pakopos pensijų sistema leidžia didesnę atlyginimą gaunančiam Jonaičiui senatvėje gauti kelis kartus didesnę pensiją nei Petraitis, todėl, kad visą gyvenimą jis mokėjo didesnius mokesčius valstybei. Investuodami į pensijų fondą galite pasinaudoti sudėtinių palūkanų galia ir tai yra bene pagrindinis argumentas, kodėl jūs turite rinktis II pakopos pensijų fondą.

Be minėtų II pakopos pensijod privalumų, prieš pasirašydami sutartį, jūs turite atkreipti dėmesį ir į kai kuriuos trūkumus. Pasirašę II pakopos pensijų kaupimo sutartį, jos nutraukti faktiškai negalėsite. Ši nuostata tampa dar svarbesnė turint omenyje, kad už pensijų fondo

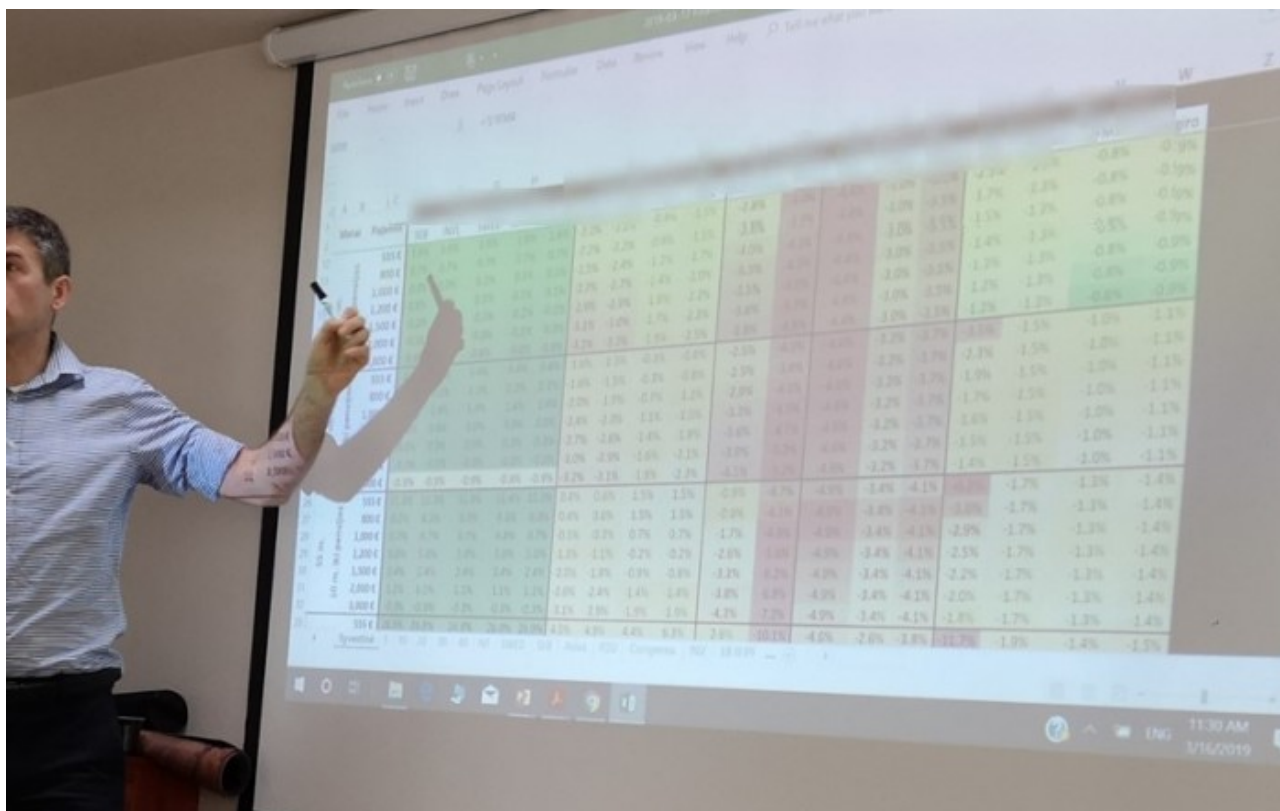
valdymą nuolat mokėsite mokesčius, todėl negalvokite, kad bankai, draudimo bendrovės nori sudaryti su II pakopos sutartį, siekdami padaryti jūsų senatvę gražesnę. Šios įmonės, valdydamos pensijų fondus, uždirba pinigus.

Jeigu pensija jums ir taip ne už kalnų, gerai paskaičiuokite ar II pakopos pensijų fondą jums tikslinga rinktis. Per trumpą laiką sudėtinės palūkanos nespės atlikti savo darbo. Todėl mokesčiai II pakopos pensijų fondo valdytojui gali būti didesni nei kapitalo prieaugis.

----- Taip pat skaitykite -----



[II pakopos pensijų fondai: kuris geriausias? \(II dalis\)](#)



Seminaras Kaune: Kaip geriausia įdarbinti pinigus?



[Pensijų anuitetas: kurią rūšį pasirinkti?](#)

Kaupiamų pensijų išmokėjimas anuitetu ir periodinėmis išmokomis



Išmokas iš II pakopos pensijų fondų galite gauti ne anksčiau kaip sulaukus pensinio amžiaus. Jūs galite pasirinkti ar norite gauti visą išmoką iš karto, gauti periodines išmokas ar anuitetą. Sukauptais turtais galite mėgautis ilgiau, jeigu pinigus išsiimsite protingai. Juk nežinote kaip ilgai gyvensite, todėl

negalite apskaičiuoti, kiek kiekvienais metais reikės pinigų. Finansų konsultantai pataria kasmet išsiimti apie 5 proc. nuo visos II pakopos pensijų fonduose sukauptos vertės. Jeigu išsiimsite visas pensijų fonduose sukauptas lėšas iš karto, turėsite gyventi iš bazinės pensijos visą likusį gyvenimą, o tai bus visai nepanašu į senatvę, kuriai taip ilgai taupėte. Jeigu nepriklausote nei vienai, nei kitai anksčiau minėtai grupei, tuomet galite įsigyti anuitetą gyvybės draudimo įmonėje. Anuitetas užtikrina, kad iki gyvenimo pabaigos jums bus mokamos periodinės išmokos iš gyvybės draudimo bendrovės. Išmokos dydis priklauso nuo valstybės nustatytų išmokos koeficientų, nuo jūsų amžiaus bei sukaupto I pakopos pensijų fondo dydžio bei lyties. Moterys gyvena ilgiau, todėl jų mėnesinė išmoka bus mažesnė. Kuo vėliau pirksite anuitetą, tuo išmokos dydis bus didesnis, nes statistiškai yra didesnė tikimybė, kad išmokas gausite trumpiau.

II ir III pakopos pensijų fondai: ar jei saugūs?



II ir III pakopos pensijų fondai yra saugesni nei įprastiniai investiciniai fondai, kadangi įstatymai pensijų fondams yra numatę daug griežtesnius apribojimus, nes pensijų fondo bankrotas turėtų didelių neigiamų socialinių padarinių: žlugtų pasitikėjimas ne tik socialine sistema, bet ir visa valstybe, jau nekalbant apie tai, kad galite netekti didelės pensijos dalies.

Pensijų fondą valdanti įmonė turi turėti nepriekaištingą reputaciją, įmonės steigimo lėšos turi būti skaidriai uždirbtos arba pasiskolintos. Keliami aukšti reikalavimai fondų valdytojams. Jie turi turėti aukštą išsilavinimą, maklerio licenciją ir 3 metų stažą. Šių finansų tarpininkų veikla yra nuolat prižiūrima valstybinių institucijų.

Pensijų fondo turtas nuo valdymo įmonės yra atskirtas, todėl fondą valdančios įmonės finansinė būklė jūsų pensijai įtakos neturės. Valdytojui bankrutavus visa jūsų pinigų suma išliks, tiesiog turėsite pasirinkti naują pensijų fondo valdytoją.

Pensijų fondams taip pat galioja ir geografiniai apribojimai. Lietuvos II ir III pakopos pensijų fondai gali investuoti tik į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai (EBPO) bei Europos Sąjungai priklausančių valstybių rinkas. Į kitas rinkas II ir III pakopos pensijų fondai negali investuoti, nes jos laikomos nepakankamai patikimomis. Lietuvos pensijų fondai gali investuoti tik į tas kompanijas, kurių akcijomis ar obligacijomis prekiaujama

biržose, o investicijos privalo būti plačiai diversifikuotos.

Kurie pensijų fondai jums tinka geriausiai?

Pensijų fondai vienas nuo kito skiriasi rizika, investavimo strategija, investavimo kryptimis. Daug skirtingų pensijų fondų yra dėl vienos priežasties – iš esmės pensijų fondas tai tėra eilinis investicinis fondas. Tiesiog šie investiciniai fondai atitinka pensijų fondams valstybės keliamus reikalavimus. Dėl šios priežasties Lietuvoje II ir III pakopos pensijų fondus valdo tos pačios įmonės, kurios valdo ir investicinius fondus. Koks pensijų fondas geriausiai atitinka jūsų poreikius priklausys nuo jūsų rizikos tolerancijos, amžiaus ir kitų aspektų.

Investuodami į pensijų fondą jūs prisiimate investiciniams fondams būdingą riziką (pensijų fondo vertė gali sumažėti). Senatvėje santaupos yra šventas reikalas, taigi nenorite jomis pernelyg rizikuoti. Tačiau kartu siekiate, kad investuotų santaupų grąža būtų didesnė nei už indėlių banke mokamos palūkanos. Jums priimtina rizika priklausys nuo investavimo horizonto.

Jeigu investuojate ilgesniam nei 20 metų laikotarpiui, didžioji dalis investicijų turi būti nukreiptos į akcijas, kadangi akcijos ilguoju laikotarpiu duoda didžiausią grąžą. Kita vertus, jų vertė svyruoja labiausiai. Jeigu likus keliems metams iki pensijos didžiąją dalį investicijų laikysite į akcijas investuojančiuose pensijų fonduose, galite būti nemaloniai nustebinti. Pensijų fondo vertei sumažėjus perpus, senatvė nebeatrodys tokia šviesi kaip anksčiau. Artėjant senatvei vis didesnę pensijų fondo dalį turi sudaryti obligacijos. Likus dešimt metų iki pensijos, pensijų fondą turėtų sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. obligacijų, likus penkeriems – 70 proc. obligacijų ir pinigų rinkos priemonių. Išėjus į pensiją akcijos turi sudaryti 10-20 proc. portfelio.

Apie tai, kaip rasti parankiausią pensijų fondo kryptį, galite sužinoti perskaitę straipsnį „Investiciniai fondai: kas tai?“

Pensijų fondai: mokesčiai

Pensijų ir investicinių fondų valdymas, struktūra ir apmokestinimas yra panašūs. Ir vieni, ir kiti ima pirkimo mokestį – nuo kiekvienos įmokos atskaito 2-3 proc., taip pat imamas valdymo mokestis, kuris svyruoja nuo 1 iki 2 proc. per metus, kai kurios įmonės ima mokestį nuo investicijų uždirbto pelno. Taigi renkantis pensijų fondą visų pirma atkreipkite dėmesį į mokesčius, nes maži mokesčiai reikš daug didesnę pensiją.

Jeigu esate nepatenkinti pensijų fondo rezultatais, investicine strategija, mokesčiais ar aptarnavimo kokybe, galite investicinį fondą pakeisti. Svarbu pažymėti, kad galima turėti tik vieną II pakopos kaupimo sąskaitą. Tuo tarpu III pakopos pensijų sutartis galite pasirašyti su keliais finansų tarpininkais.

Perėjimas iš vieno II pakopos pensijų fondo į kitą fondą, nekeičiant pačios pensijų fondo valdymo įmonės jums nieko nekainuos, jei tai darysite vieną kartą per metus. Jeigu keisite fondą dažniau, paprastai turėsite mokėti 0,2 proc. komisinius mokesčius. Jeigu keisite II pakopos fondo valdytoją 1 kartą per metus, tai jums kainuos irgi 0,2 proc., tačiau darant tai antrą kartą gali tekti sumokėti ir 4 proc. nuo sukauptos II pensijų fondo sumos.

Keičiant III pakopos fondą įmonės viduje dažniausiai nereikės nieko mokėti. Tuo tarpu pereinant pas kitą pensijų fondo valdytoją, gali tekti pakloti iki 2 proc. komisinių.

Keisti pensijų fondą galima tik praėjus 3 m. laikotarpiui nuo pirmosios pensijų fondo sutarties pasirašymo. Praėjus šiam terminui, galite keisti pensijų fondus taip dažnai, kaip tik norite. Pažymėtina, kad už pensijų fondo keitimą imami mokesčiai, todėl dažnai keisdami fondą ar fondo valdytoją sumažinsite pensijų fonde laikomas lėšas. Jeigu apsisprendėte keisti pensijų fondą, kreipkitės į įmonę, su kuria norite sudaryti pensijų kaupimo sutartį. Toje įmonėje sudarysite sutartį ir jums nurodys tolimesnę gaires, kaip pervesti aktyvus naujam valdytojui. Paprastai pensijų fondo keitimo procedūra trunka mėnesį.

III pakopos pensija

III pakopos pensijų fondai dar vadinami savanoriškais arba papildomo kaupimo pensijų fondais. III pakopos pensijų fondai skirti tiems, kurie nori savarankiškai kaupti pensijai, t.y. žmogus pats sprendžia, kada ir kiek pinigų įnešti į III pakopos pensijų fondą. Šią įmoką už jus gali mokėti kiti asmenys ir netgi darbdavys. Galima investuoti į kelis III pakopos pensijų fondus pas kelis skirtingus valdytojus.

Įmokos į III pakopos pensijų fondus nėra automatiškai mokamos. Jūs pats turite rūpintis, kad jos būtų sumokėtos. Daugelis bankų teikia automatinio pervedimo į III pakopos pensijų fondus paslaugą, todėl jūs visada galite šį procesą automatizuoti. Tereikia nueiti į banką ir nurodyti, kokią pinigų sumą kiekvieną mėnesį norite pervesti į III pakopos pensijų fondą.



Pagrindinis III pakopos pensijų

fondų privalumas yra mokestinės lengvatos. Investuodami į pensijų fondus galite pasinaudoti 15 proc. pajamų mokesčio lengvata nuo pensijų įmokų. Šios lėšos jums bus pervestos deklaravus pajamas Valstybės mokesčių inspekcijai. Pinigai, gauti pasinaudojus šia lengvata, pervedami į jūsų sąskaitą, juos galite naudoti taip, kaip norite. Protinga būtų šiuos pinigus reinvestuoti atgal į III pakopos pensijų fondą, taip gyvenimas išėjus į pensiją taptų dar gražesnis. Tačiau svarbu paminėti, kad jeigu neišlaikysite III pakopos pensijų fondo iki 55 metų, jums teks valstybei gražinti 15 proc. nuo į III pakopos pensijų fondą sumokėtų lėšų. T.y. jūs gražinsite visus pinigus, kuriuos atgavote iš valstybės (15 proc. GPM mokestis). Tad prieš renkantis lengvatą verta rimtai susimąstyti ar sugebėsite išlaikyti pinigus iki 55 metų. Jeigu abejojate, tuomet paprasčiausiai nesinaudokite mokestine lengvata, tai ir atsiimant pinigus jums nereikės mokėti 15 proc. valstybei. Bet tokiu atveju III pakopos pensijų fondai nedaug kuo tesiskiria nuo eilinio investicinio fondo.

Skirdami deramą dėmesį III pakopos pensijų fondams į pensiją galėsite išeiti penkiais metais anksčiau nei jūsų kolegos. Mokėdami tokias įmokas, nuo kurių gautumėte daugiausiai naudos iš mokesčių lengvatos, išėję į pensiją, apie 20 - 40 proc. visų jūsų pastovių pajamų gali sudaryti III pakopos pensijų fondo išmokos.

Investicijos kaip papildoma pensija



Jeigu senatvėje gausite bazinę (30 proc.), II pakopos (30 proc.) ir III pakopos (30 proc.) pensijų fondų išmokas, galėsite tikrai ne ką prasčiau gyventi nei prieš išeidami į pensiją. Pensijų sistema užtikrins saugų gyvenimą senatvėje, jeigu gausite pajamas iš trijų skirtingų pajamų šaltinių. Išnaudoti valstybės sudarytas lengvatas tiesiog būtina. Tačiau jeigu manote, kad senatvėje tokių pajamų nepakaks, turite asmenine iniciatyva kaupti pajamas. Visuomet galite kaupti pajamas III pakopos pensijų fonduose, tačiau pasinaudoję mokestinėmis lengvatomis, galite susigrąžinti tik ribotą dydį įnašų. Daugiau investuoti neverta, kadangi pensijų fondų pasirinkimas Lietuvoje yra gan mažas, be to, jų investavimo strategiją lemia griežti apribojimai. Tad jeigu norite papildomai kaupti pensijai, rinkitės iš daugelio investicinių instrumentų - nuo akcijų, obligacijų, investicinių fondų, ETF ar daugelio kitų alternatyvių investicijų. Taip tapsite aktyvus savo portfelio valdytojas, o galutinė pensija priklausys tik nuo jūsų pasiektų rezultatų. Daugiau apie kitus investicinius instrumentus galite skaityti skiltyje „Investicijos“.

Pabaigai

Daugelis gyvena šia diena net nesusimąstydami, kaip pensijos kaupimas yra šiandien, o ne senatvėje aktualus dalykas. Ne taip jau lengva pradėti taupyti pinigus, kurių tau reikės po 20-30 metų. Tačiau pensijos kaupimas tuo ir šaunus, kad kuo anksčiau pradėsi, tuo lengviau bus senatvėje. Norėdami užsitikrinti saugią ateitį pradėkite pensijos kaupimą dabar, pasinaudodami visais pensijų kaupimo sistemos privalumais, taip daug ramiau galėsite laukti senatvės. Juk tik teisingi sprendimai šiandien gali užtikrinti šviesią senatvę ateityje. Atminkite:

- Kuo anksčiau pradedamas pensijos kaupimas, tuo geriau gyvenama senatvėje.
- Senatvėje reikės gauti 70 proc. pajamų lyginant su paskutiniu atlyginimu tam, kad nepasikeistų gyvenimo kokybė.

- Bazinė pensija – valstybės mokama pensija.
- II pakopos pensija – tai dalis bazinės pensijos, investuotos į pensijų kaupimo fondus. Tai valstybės suteikta galimybė pasinaudoti sudėtinių palūkanų galia.
- III pakopos pensija – savanoriška investicija į pensijų kaupimo fondus.
- Pensijų fondai yra saugūs.
- Kuo mažiau metų yra likę iki pensijos, tuo mažesnę dalį pensijų fondo turi sudaryti akcijos.
- Pinigus iš pensijų fondų išimkite dalimis.

Kita paskaita apie asmeninius finansus: „[Vaikai ir pinigai](#)„